

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

FRANCISCI|| XAVERII EPISTOLA-||RVM LIBRI|| QVATVOR||

Francisco <de Javier>

Mogvntiæ, 1600

VD16 J 197

Societati Romam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-43721

accipiet; certe plerique DEO iuuante, conferent se ad CHRISTI fidem. Sin minus, nihil admodū proficietur. Habes super hac re quid sentiam. cætera taceo, hoc vnum dico, si fiet quod fieri expeto; ab iniuriis ac direptionibus vindicabuntur miseri Neophyti: cæteri haud ægre ad CHRISTI Domini ouile compellentur. Nam in Christiana fide propaganda, si Regis, aut Prætoris desit auctoritas, profecto opera luditur. Crede mihi affirmanti, & plusquam satis erat, experto. Cur ita accidat, scio. sed dicere non est necesse. Duo cupio videre in India, primum Prætores ea, quam dixi lege deuinctos, deinde in omnibus Lusitanorum præsidiis probos concionatores. Vtraque res scilicet tum Goæ, tum in reliqua India rem Christianam mirifice adiuuaret. IESVS Dominus noster nos perpetuo tueatur. Amen. XIII. Kal. Febru. Cocini.

Societati Romam. Epist. VI.

Gratia, & caritas Christi D. N. &c.

ANNO post CHRISTVM natum M.D. XLVIII. scripsi ad vos pluribus verbis de insulis Molucis, quæ absunt à Malacaleucas LX. In insula Amboino, vbi Rex Lusitaniæ præsidium habet, frequentes habitant Lusitani, qui Molucas insulas obtinent omnium aromatum feracissimas. Quippe cla-

uus, quem cariophyllum vulgo appellamus, nusquam alibi gignitur. In Amboino, vbi sunt septem Christianorum pagi, tres menses sum commoratus, quo tempore complures baptizavi pueros, quorū salus magno in periculo versabat, q̄ nulla esset sacerdotis copia. Nam sacerdos, cuius fideicommissi erant, multo ante è vita discesserat. Cōmodum pagos omnes obieram, & infantes baptismo lustraueram, cum septem naues huc appulere, quarum aliquot erant Hispanorum. Hæ profectæ ex noua Hispania, quæ occidentalis India vulgo dicitur, Caroli Cæsaris missu, quærebant nouas terrarum oras. Hæserunt Amboini menses circiter tres, mihi que attulerunt occupationum satis. Nam dominicis ac festis diebus conciones habendæ erant: confessiones plurimæ audiendæ quotidie, discordiæ sedandæ, ægri visitandi. omnino erant occupationes eiusmodi, vt cū in gente non sancta versarer, & bellicosa, tantos pacis fructus ex ea percipere me posse diffiderem. Immortales DEO gratias ago, qui tam benigne pacem impertit hominibus, pene dicam profitentibus nullam se cum DEO, aut hominibus habere pacem Trimestri spatio exacto, illi Indiam Lusitanorum petiuerunt: ego continuo traieci Molucum, vbi totidem menses consumpsi diebus festis concionando, assidue excipien-

do con-

*Hispanorū
ala. 112.*

do cōfessiones, quotidie pueros ac Neophy-
 tos Catechismum docendo. Dominicis in-
 super, ac festis diebus, Neophytis à prandio
 Symbolum Apostolorum vberius explica-
 bam. Ita festis diebus binas habebam cōcio-
 nes, alteram inter missæ sacrificium ad Lusit-
 tanos, alteram post meridiem ad Neophy-
 tos. Erat sane cur DEO gratularemur fru-
 ctum, qui inde capiebatur. Quippe tantus
 Neophytorum animis diuinarum laudum
 carmina decantandi iniectus est ardor, vt
 Molucenses pueri in plateis, puellæ ac mu-
 lieres in tectis, agricolæ in campis, piscator in
 mari pro obscenis, ac vecordibus cantilenis,
 Christianæ fidei canerent rudimenta. Quæ
 quoniam in patrium eorum sermonem erāt
 conuersa, à nouis Christianis æque & Ethni-
 cis indigenis intelliguntur. Ac DEI benefi-
 cio Lusitani huius regionis incolæ cæteri-
 que tum Christiani, tum Ethnici, breui ita mihi
 cōciliati sunt, vt *inuenirē gratiam in oculis eorū.*

Inde in insulas, quas Mauricas vocāt, trās-
 misi, leucas à Maluco LX. In his multi erant *Maurica*
 Christianorum vici, iam diu inculti, tum *insula.*
 quod absunt ab India longissime, tum vero
 quod indigenæ sacerdotem, qui apud eos
 vnus erat, interfecerant. In insulis infantes
 plurimos baptizauī, & trimestri spatio (tādiu
 enim ibi moratus sum) lustrauī omnia Chri-
 stianorū loca, eosq; mihi Christoq; deuinxī.

Insulæ

Insulæ omnino sunt propter intestina odia, ac bella ciuilia, periculorum plenissime: gēs barbara, funditus expers litterarum. quippe nec vlla habet litterarum monumenta, nec quisquam est, qui scribere norit, aut legere. vulgo quos oderunt, veneno tollunt de medio, atque hac ratione necantur quam plurimi. Terra est aspera, & sterilis alimentorū: frumento caret & vino: caro quid sit, fere incolæ ignorant. nulla enim apud eos armenta, nulli greges præter paucos admodum fues, quos mirari magis, quam gustare licet. Apris abundant. Aquæ dulcis magna inopia. Orizæ fatis est. Magna copia arborum, vnde panem & vinum petunt: aliæ porro arbores sunt, ex quarum cortice depexo conficiunt vestem qua vtuntur omnes. Hæc vobis fratres carissimi eo scripsi, vt sciat, quantopere hæ insulæ cœlestibus affluât gaudiis. Nimirum hæc omnia pericula atq; incommoda CHRISTI domini nostri causa suscepta thesauri sunt cœlestibus solatiis refertissimi, sic prorsus, vt has insulas perappositas esse credas, ad lumen oculorum paucis annis ex suauissimi fletus suauitate perdendum. Equidem nunquam alibi nec tam liquidis perpetuisque animi voluptatibus perfusum esse me memini, nec tam leuiter labores omnes, & ærumnas corporis pertulisse: quâquam insulas concursarem cinctas inimi-

*Cœlestia
gaudia in
ærumnis
pro Deo
susceptis.*

inimicis, cultas ab amicis non fidelissimis, eisdemque omnibus vel morborum subsidiis, vel vitæ tuendæ præfidiis, atque adiumentis destitutas; vt diuinæ spei, potius quam Mauri insulæ appellandæ esse videantur.

Iannarj.

Gens est in his locis ab Euangelio aliena. Iauaros vocant, qui homines quoscunq; nacti sint, interficere, immortalitatis instar putant. Ac sæpe vsu venit, vt cum alienorū copia desit ad cædem, vxores ac liberos cædant suos. Idem ingentes Christianorum faciunt strages. Vna ex iis insulis tota perpetuis pene motibus terræ concutitur: ignemque ac cinerem euomit. Narrant indigenæ ignis subterranei tantam vim esse, vt rupes, quibus oppidum est impositum, conflagrent totæ. Id adeo verisimile videtur, sæpe enim vsu venit, vt saxa ignea erumpant, maximarum instar arborū. vbi autē vêtus existit vehementior, è cauernis tâta vis cineris effunditur, vt viri ac mulieres laborâtes in câpis domū reuertantur cinere oppleti, adeo, vt vix eorū oculi, ora, nares appareant. Dæmones magis credas esse, quâ homines. Hæc ego ex indigenis cognoui, ipse non vidi. Quandiu enim ibi versatus sum, ventorum impetus nullus fuit. Illud etiam ex eisdem comperi, illiusmodi ventis perflantibus, tantam copiâ efferi cineris, vt complures apros excæcatos opprimat, qui, vbi remisit ventus, passim reperiun-

periun-

periuntur mortui. Eadem quoq; tempestate perhibent inueniri plurimos pisces extinctos in littore, quos videlicet eadem opprefserit pestis. Argumento esse, quod pisces, qui cinere aspersam hausissent aquam, vulgo interirent. Percontantibus indigenis, quid tandem illud sibi vellet, inferorum sedem esse respondi, quo detruderentur quicunq; colerent Idola. Terrę motus quãti sint, vel hinc intelligi potest, quod die Archangelo Michaëli sacro cum in templo sacrum facerẽ, vsq; eo terra contremuit, vt pertimescerem, ne ipsa euerteretur ara. Fortasse S. Michaël cunctos illius regionis cacodæmones diuino cultui aduersantes cœlesti vi male multatos fugabat in Tartarum.

Omnibus Christianorũ pagis perlustratis, reuerti Molucum. vbi tres item menses contriui, diebus festis binas habendo cõciones, alteram mane ad Lusitanos, alteram à prandio ad Neophytos, excipiẽdo quotidie confessiones tum antemeridiano tempore, tum pomeridiano: Catechismumq; præterea inculcando. Catechismi labore perfunctus dominicis, festisq; diebus; Symboli capita Christianis indigenis explicabam hoc ordine, vt singula singulis diebus capita explanãs in Idolorũ cultum inueherer. Quarta porro, ac sexta feria ad Lusitanorum vxores indigenas separatim verba faciebam de articulis

ticulis fidei, de præceptis Decalogi, de sacramentis confessionis, & Communionis. Erat tum Quadragesimæ tempus, itaq; earum per multam ad sacrosanctam Eucharistiam accesserunt, quæ ad id tempus accesserant nunquam. Sex mensium spatio, quibus Molucæ fui, cum Lusitani, eorumq; coniuges & liberi; tum vero Christiani indigenæ magnos fecerunt in pietate progressus. Sub Quadragesimam non leuibus cum amoris indicibus non solum à Christianis, sed etiam ab Ethnicis digressus ex Moluco, Malacam versus vela feci. Nec vero occupationes in itinere defuere. In insula quadam obuia quatuor Lusitanorum naues cum offendissem, substiti apud eos dies viginti. ter concionem habui, complures peccatis expiaui, multos ad pacem, & concordiam adduxi. E Moluco decedens, ut amicorum Neophytorumq; complorationem vitarem in digressu, repente nauim de media nocte conscendi. Verum ne id quidem satis fuit ad perfectionem meam occultadam. Ne multis. Deprehensus ab illis sum. Tum vero nocturno ille digressus ab iis, quos Christo pepereram filiis, sic me affecit, ut magnopere vererer, ne quid incommodi meo discessus afferret illorum saluti. Ergo eis precepi, ut certo in templo Catechismi exercitationem vrgerent cuncti quotidie: Neophyti autem breuè Symboli explicationem à me traditam edicerent.

rent.

rent. Sacerdos quidam pius mihi que per familiaris hoc suscepit oneris, vt eis per binas horas quotidie operam daret, & semel in hebdomada ad Lusitanorum vxores de articulis fidei, sacramentisque Confessionis, & Eucharistiæ sermonem haberet.

Malacæ cum essem perfecti, vt mortui in Purgatorio cruciati, itemq; viui lethali conscientiaæ vulnere affecti commendarentur quotidie sub noctem per compita piorum precibus. Quod quidem vt excitabat ad pietatem bonos, ita improbis iniiciebat terrorem. Ad eam rem ciuitas certum hominem constituit, qui quotidie noctu altera manu lanternam, altera tintinnabulum tenens obiret urbem; & in compitis, ac viis identidem magna voce carmen huiusmodi decantarēt. Orate pro animis fidelium Christianorum, qui in Purgatorio torquentur. Deinde illud adiicerent carmen. O ate pro iis quoq; qui lethali peccato oppressi releuari non laborant.

Rex Moluci.

Rex Moluci Saracenus Regis Lusitani pareret imperio, idque sibi honori ducit. Proinde illum nominans vulgo Dominum suum appellat. idem loquitur per bene Lusitanice. Molucus regio non in continenti est, sed tota insulis constat. Insulae autem, præcipuae omnes sunt in ditioe Saracenorum. Rex ipse quo minus Christianus fiat, non tam

Molucæ.

Maho-

Mahometis religione impeditur, quam libidinis ac liberioris vitæ licentia: cæteroque Saraceni nihil habet, nisi quod præputiis caret à puero, & centies duxit vxorem, centum quippe habet coniuges, præter innumerabiles pellices. Saraceni Molucenses disciplinæ Mahometicæ sunt plane rudes, carent fere Cacizibus, pauci, quos habent, & imperiti sunt, & peregrini. Rex amice admodum me amplectebatur, sic vt eius regni proceres iniquo id animo ferrent. Expetebat amicitiam meam, spem ostentans suscipiendæ aliquando Christianæ religionis, rogabatq; ne ab se propter Mahometicæ sectæ notam abhorrerem. Quippe aiebat eundem à Saracenis & Christianis coli DEVM: & fore aliquando tempus, cum vtriq; in eandem coirent religionem. Quoties cum inuisebam, summopere meo congressu letari videbatur. nunquam tamen efficere potui, vt fieret Christianus. Hoc tamen expressi, vt polliceretur se vnum è liberis, quos habet plurimos, ad baptismum daturum, ea conditione, vt is deinde Christianus Mauricarum insularum regnum obtineret.

Anno M. D. XLVI. profecturus in Molucum scripsi ex Amboino ad socios, qui proxime è Lusitania venerant, vt anno insequenti, eorum aliqui nauibus, quæ ex India Malacam petituræ essent, eò transmitterent,

H

itaque

itaque fecerunt: Tres è Societate, in his sacerdotibus duo, Ioannes Beira, & Ribera Malacam tenuerunt peropportune, cum ego eodem ex Moluco reuersus appellerem. Vnū mensem vnà fuimus, cum maxima mea iu-cunditate. Ego vero non diffido tales eos fore, vt in insulis Molucis magno sint emolumento rei Christianæ. Molucum versus Augusto mense soluerunt. iter est bimestre. Malacæ cum essent, eos de Moluci moribus docui. Pro vsu quem habebam, præscripsi quemadmodum se cum illa gererent natione. Tam longe absunt ab India, vt semel duntaxat in anno literas ab eis accipere possimus. Eisdem mandavi, vt quotannis de Christianæ religionis illis in locis amplificatione, deque spe, quæ in posterum ostenditur, perscriberent Romam. Receperunt se esse facturos.

Quatuor ipsos menses Malacæ substiti idoneam tempestatem ad traiciendum in Indiam expectans. quod tempus spiritualibus occupationibus vacuum non fuit, vt cum omnibus vnus satisfacere nequirem, nonnullorum subirem simultates, quæ cum ex peccatorum pœnitentia nascerentur, nihil me offendeabant, delectabant potius, quod sanctum eorum cōsiliū declararent. Multum etiam temporis ponebam in discordiis inimicitiiisque tollendis, quæ inter

Lust-

Lusitanos viros bellicosos facile existunt. Catechismo absoluto, pueris ac Neophytis Symboli explicationem inculcabam patri ipsorum vulgique sermone, vt perciperetur ab omnibus: idem antea in Moluco feceram, vt euersa Idolorum superstitione, in eorum animis firma iacerem fundamenta Christianæ religionis. Hæc explicatio vno anno tradi commode potest, vicena circiter quotidie verba inculcando, vt à rudibus Neophytis facile mandentur memoriæ. Nam interea historia de Christi aduentu sapius iteranda est, vt vna cum explicatione penitus infideat, atque hæreat in mentibus. Ita demum veritatem agnoscunt, & fabulas, ac veneficia, quæ tum veteres, tum recentes Ethnici commemorant, execrantur. Mandavi diligenter certo sacerdoti, vt mei muneris vicarius quotidie antemeridianis horis, eadem illa ibidem inculcaret, qui se facturum recepit. spero fore, vt res DEO fauente cursum teneat suum. Discedenti mihi Malaca primarij ciues vehementer institerunt, vt eò duos è Societate mitterem, qui apud se suasq; coniuges & Christianos indigenas, sacras conciones haberent, itemque suis liberis, seruis, ancillis Christianam doctrinam traderent meo loco. Id illi tantopere efflagitarunt, vt tam pio postulato hominum præsertim de nostra

H 2 Societate

Societate optime meritorum omni ratione satisfaciendum putem.

Aprili mense anni M. D. XLVIII. (hoc enim tempore naues Malacam, & Molucum petentes ex India soluunt) Malacæ mercator Lusitanus vir magna religionē ac fide, mihi de insulis per magnis (Iaponiam eam regionem vocant) nuper repertis multa narrauit. Ibi in Christi cultu propagandō longe plus, quàm in quauis Indiæ parte profici posse, quod gens vniuersa sit sciendi cupida præter cæteras. Cum hoc mercatore Iapon quidam venit; (Angeri nomē est) qui ex sermone cū Malacensibus habito, me conuenire statuerat. Is cum in Iaponia pro familiaritate, Lusitanis quibusdam inltitoribus conscientia suæ aperuisset vulnera, petiuit ab eis remedium aliquod sanandi animi, Deiq; placandi. Itaque authores illi fuerunt, vt ad me Malacam veniret. Paruit ille, & in eorum conscendit nauim. Sed quo tempore is Malacam appulit, ego versabar in Moluco. Ergo ille re cognita, domum reuertitur tristis. Erat iam in conspectu Iaponia, cum repente exorta tempestate, non sine periculo aduersus ventus eum reiecit Malacam. Ibi de meo reditu certior factus, summo Christianæ religionis cognoscendæ studio me conuenit. Lusitanicæ linguę haud rudis est. Itaque sine interprete inter nos agebamus. Si cæteri Iapones

Anger Iapom.

pones similiter vt Anger, auidi sunt discendi, profecto omnibus, quotquot repertæ sunt, gentibus ingenio antecellunt. Is cum Catechismi explicationi interesset, accurate sane Symboli capita referebat in libellum. Sæpe etiam in templo in cœtu populi, quæ edidicerat, memoriter recitabat, & multa acutissime percõtabatur, omnino est sciendi percupidus, quod ad percipiendam breui veritatem plurimum valet. Octauo, quàm Malacam venerat, die, in Indiam contendit. Equidem optabam, vt in eam, qua ego vehebar, nauim cõscenderet; sed pro familiaritate, quæ illi intercedebat cum aliis Lusitanis petentibus Indiam, homines amicissimos de se optime meritos relinquendos non putauit. Cocini hominem expecto intra decem dies.

Percontatus sum ex Angere, quem dixi, vtrum si in Iaponiam cum eo profectus essem, censeret incolas Christi sacra suscepturos. & ille populares quidem suos non continuo his, quæ dicerentur assensuros esse respondit, sed multis interrogationibus exploraturos, quid afferrem religionis, maxime verò vtrum dictis facta congruerent. Quod si duo illa præstarem, vt & consentaneo sermone satisfacerem ipsorum percõtationibus, & probitate vitæ eorundem reprehensionem vitarem, denique re perspecta &

cognita Regem, nobilitatem vniuersam, ciuesque cæteros ad Christum vtique se aggregaturos; gentem enim eam esse, quæ ducem sequatur rationem. Mercator deinde Lusitanus meus necessarius diu in Iaponia versatus commentarios mihi sane diligenter scriptos reliquit de terræ descriptione, gentisque moribus, deque cæteris rebus, quas partim ipsemet viderat, partim cognouerat ex auctorib⁹ sane idoneis. Eos ego cōmentarios his inclusos literis ad vos mitto. Quotquot huc ex Iaponia redeunt Lusitani mercatores, mihi confirmant, me si eò traierero, haud paulo melius illis in locis, quam in India operam positurum: quippe cum futura sit res cum natione, quæ facile obtemperet rationi. Præfagire videtur animus, me aut alium è Societate ante biennium in Iaponiam iturum. Etsi iter est periculosum, cum propter incredibiles maris illius tempestates, tum vero propter Sinarum prædonum latrocinia; vt multę naues partim à fluctibus, partim à Piratis intereant. Proinde patres, ac fratres carissimi incolumitatem nobis à DEO precamini eiusmodi nauigationem suscepturis, in qua plurimi intereant. Interim Anger Lusitanam linguam perdisceat: Indicas Lusitanorum opes, Europæorū artes, nostramq; viuendi rationem cognosceat: rite comparabit se ad baptismū, mihiq;

in Ca

in Catechismo, copiosaq; de Christi aduentu explicatione Iaponice vertenda operam dabit, siquidem perbene scribit Iaponice.

Octauus est dies cum perueni in Indiam, nec dum socios visere mihi licuit. Itaque de fructu ex his regionibus me absente percepto, quod scribam nihil habeo: Socios ipsos sua sponte de suis ad vos rebus scripturos arbitror. E Malaca in Indiam reuertens magnis sum defunctis periculis. Quippe nauis trium dierum totidemq; noctium tempestate iactata est tanta, quantam nunquam videre me memini. Complures è vectoribus iam mortem suam deplorantes vouebant, si diuina ope exempti essent periculo, nunquã omnino in posterum nauigaturos. Mercatores vitam redimere coacti sunt cunctarũ mercium iactura. Ego cum tempestas maxime sæuiret, DEO supplicans deprecatores adhibui, ex terris quidẽ primũ nostræ Societatis homines eiusdemq; studiosos, deinde Christianos vniuersos, expetẽs per Christi sponsam Ecclesiam, cuius etiamnum in terra morantis assiduæ preces audiuntur in cœlo, cœlesti Regi quam diligentissime commendari. Inde superos ordine implorauĩ omnes, ac præcipue Petrum Fabrum, cũ cæteris nostris, vt cum viuis tum mortuis deprecatoribus vterer ad irã diuini numinis leniendam. Deniq; omnibus vel Angelorũ

H 4

ordini-

Equitas animi in atrocitate.

ordinibus, vel S. hominum gradibus sigillatim imploratis, quo facilius delictorū meorum innumerabilium veniam impetrarem sanctissimam DEI parentem patronam adhibui, quæ cœli Regina nullo negotio quicquid orat filium, exorat. Ad extremum spe omni in immensis Christi Domini ac Salvatoris nostri promeritis collocata, tot tantisque præsiidiis circumseptus longe maiore perfruebar voluptate, in horribili illa tempestate periclitans, quàm deinde præsentis periculo liberatus. Me sane pudet nequissimum omnium mortalium in ultimo discrimine præ cœlesti lætitia tantam lacrymarum vim profudisse. Itaque dum Christum Dominū suppliciter orabam, ne me ex illo periculo eriperet, nisi ad paria, aut etiam graviora pericula sui obsequij, gloriæque causa reseruaret.

Sepe numero mihi DEVS indicavit interiore quodam instinctu, quam multis me vel corporis periculis, vel animi detrimentis prohibuerint supplicationes, ac sacrificia sociorum partim in terris militantium, partim cœlestibus fruuentium præmiis. Hæc eo pertinent Patres, ac fratres in CHRISTO carissimi, vt pro tot, tantisque beneficiis, per vos ipsos & DEO, & vobis persolvam quod debeo, quoniã ipse per me neutiquam sum soluendo. Sermonem de nostra Societate
ingres-

ingressus neque loquendi, neque scribendi exitum reperio; sed vel nolentem huic sermone atq; epistolæ finem imponere nauium festinatio cogit. Clausulam autem nullam inuenio accommodatiorem, quàm vt illud profitear, *si oblitus vnquam fuero tui Societas IESV, obliuioni detur dextera mea*: adeo quantū sociis vniuersis, & quam multis nominibus debeam perspexi. Ac DEVS quidem vestris precibus adductus hoc mihi tantum beneficij dedit, vt pro meo captu intelligerem quantum debeam Societati. Neq; enim tanta in me vis, atque virtus est animi, quæ tam cumulatū promeritum capere possit omnino. Veruntamen vt aliqua ex parte fugerem ingrati animi notam, DEVS pro sua benignitate, ac misericordia, aliquid mihi etsi parum eius notitiæ est impertitus. Sed finis sit. IESVM Dominum oro, vt quando in suā nos Societatem adscitos in hac ærumnosa vita congregauit, tandem in beata illa congreget æternitate in cœlestium societatem vocatos. Præsertim cum in hac vita eius causa, corporibus adeo distracti simus.

Vos si quid nobis aliquādo mandatis, aut in Moluco versantib⁹, aut in Iaponiam profecturis, meminisse oportet ante triennium & nouem menses ad vos perferri non posse responsum: ratio in promptu est. Nam vestræ litteræ nono demum mense in Indiam

H 5 perue-

perueniunt, intercedunt deinde octo item menses, vt naues idonea tempestate petant Molucum. in profectiōe ac reuersione, vt secundissima nauigatione vtantur, menses consumuntur XXI. denique ex India post octauum mensem Romam litteræ perferuntur: idque cum ventis, ac tempestatibus nauigatur secundis. Nam interdum propter incommodas tempestates plus anno in Romano itinere ponitur. XII. Kal. Feb. Cocini.

Iacobo Pereria Malacam. Epist. VII.

Gratia, & caritas Christi D. N. &c.

OMNINO libentius te vidissem, antequam in Sinas profectiōem, quam nunc per litteras alloquor absentem; sed Prætor hybernare me voluit Goæ. Itaq; mos ei gerendus fuit. Nam mihi quidem in animo erat in Comorino Promontorio meos socios interuifere. Sane gauisus essem, si tecum tanquam cum amico fidelissimo coram quædam super itinere Iaponico, quod post annum suscipere cogito, communicare licuisset. Comperi enim bonis autoribus, posse ex illa regione vberimos animorum percipi fructus, Christi q; fidem inibi longe, ac late propagari. Mando tibi pro amicitia, vt prius quàm proficiscaris in Sinas, mercem quandam compares sane pretiosam, quam Malacenses, Sinæque mercatores fere negligunt,